

Altıncı Söz

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
اِنَّ اللّٰهَ اشْتَرٰی مِنَ الْمُؤْمِنِیْنَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ¹

Nefsini ve malını Cenâb-ı Hakk'a satmanın, O'na kul ve asker olmanın ne kadar kârlı bir ticaret, ne kadar şerefli bir rütbe olduğunu anlamak istersen, şu temsilî hikâyeciği dinle:

Bir zamanlar bir padişah, emrindeki iki adama emanet olarak, içinde fabrika, makine, at ve silah gibi şeyler bulunan birer çiftlik verir. Fakat fırtınalı bir savaş zamanı olduğundan hiçbir şey kararında kalmaz, ya mahvolur ya da değişip gider. Padişah, kusursuz merhametiyle o iki adama en yüksek memurunu, başyaverini gönderir ve çok şefkatli bir ferman ile onlara şöyle der:

“Elinizdeki emanetimi bana satınız. Ben sizin için muhafaza edeyim, boş yere ziyan olmasın. Savaş bittikten sonra onu size daha güzel bir şekilde iade edeceğim. Hem o emanet kendi malınızmış gibi size çok yüksek bir fiyat vereceğim. O makineler ve fabrikadaki âletler benim adımla ve benim tezgâhımda işletilecek, fiyatları birden bine yükselecek. Bütün kârı da size bırakacağım. Hem siz aciz ve fakirsiniz, o büyük işlerin giderlerini karşılayamazsınız. İhtiyacınız olan her şeyi ve bütün masrafları ben üzerime alacağım. Bütün geliri ve kazancı ise size vereceğim, vazifeniz bitene kadar elinizde bırakacağım. İşte beş mertebe kâr içinde kâr!..

¹ “Allah, karşılık olarak cenneti verip müminlerden canlarını ve mallarını satın almıştır.” (Tevbe sûresi, 9/111)

Görüyorsunuz ki, hiç kimse elindeki muhafaza edemiyor. Eğer o emaneti bana satmazsanız, herkesinki gibi elinizden çıkacak ve boş yere gidecek. Hem o yüksek fiyattan da mahrum kalacaksınız. O nazik, kıymetli âletler, ölçüler işlenecekleri uygun maden ve kullanılacakları iş bulunmayınca bütün bütün kıymetten düşecek. Hem idare ve muhafaza zahmeti, külfeti başınıza kalacak. Hem de emanete hıyanet cezası göreceksiniz. İşte beş derece zarar içinde zarar...

Emanetimi bana satmak, bana asker olup onu benim adımla kullanmak demektir. Adi bir esir ve başıbozuk olmak yerine, yüce bir padişahın has, serbest, kıymetli bir askeri olursunuz.”

Şu iltifatı ve fermanı dinledikten sonra, o iki adamdan akıllı başında olan şöyle der:

— Başüstüne! Ben iftiharla satarım ve binlerce teşekkür ederim.

O çiftlikte ebediyen kalacakmış gibi dünyanın sarsıntılarında, gü-rültü ve sıkıntılarında habersiz, mağrur, nefsi firavunlaşmış, bencil ve ayyaş olan diğer adam ise,

— Hayır! Padişah kimmiş! Ben mülkümü satmam, keyfimi boz-mam, der.

Bir zaman sonra birinci adam öyle bir mertebeye çıkar ki, herkes onun haline gıpta eder. Padişahın lütfuna mazhar olur ve has sarayın-da saadet içinde yaşar. Diğer adam ise öyle bir hale düşer ki, hem her-kes ona acır ve hem de “müstahaktır!” der. Çünkü hatasının neticesi olarak hem saadeti ve mülkü elinden kayıp gitmiştir hem de cezasını çekip azap görmektedir.

İşte ey hevesleri sınırsız nefis! Şu misalin dürbünüyle hakikatin yü-züne bak!

O padişah, Ezel ve Ebed Sultanı olan Rabbin, Hâlıkındır. O çiftlikler, makineler, âletler, ölçüler ise hayat dairende sahip oldukların; beden, ruhun ve kalbin ile onların içindeki göz ve dil, akıl ve hayal gibi görünen ve görünmeyen uzuvların, duygularındır. O şerefli başyaver, Resûl-u Kerim'dir (*sallallâhu aleyhi ve sellem*). Sağlam esaslar içeren o ferman ise Kur'an-ı Hakîm'dir ki, bahsettiğimiz büyük ticareti şu ayetle ilan ediyor:

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ²

² “Allah, karşılık olarak cenneti verip müminlerden canlarını ve mallarını satın almıştır.” (Tevbe sûresi, 9/111)

Ve o dalgalı savaş meydanı, şu fırtınalı dünya yüzüdür; durmuyor, dönüyor, bozuluyor ve her insanın aklına şu fikri getiriyor: “Madem her şey fânidir, elimizden çıkacak, kaybolacak. Acaba bunları ebedileştirmenin bir çaresi yok mu?” Böyle düşünürken birden Kur’an’ın semavî sedâsı işitilir: “Evet, var. Hem de beş mertebe içinde kârlı bir şekilde güzel ve kolay bir çaresi var.”

Soru: Nedir?

Cevap: Emaneti hakiki sahibine satmak... İşte o satışta, beş derece kâr içinde kâr vardır.

Birinci Kâr: Fâni mal sonsuzluk kazanır. Çünkü Kayyûm ve Bâki olan Zât-ı Zülcelâl’e verilen ve O’nun yolunda sarf edilen şu geçici ömür ebedileşir, bâki meyveler verir. O vakit ömrün dakikaları, âdeta tohumlar, çekirdekler gibi görünüşte yok olup çürüse de bekâ âleminde saadet çiçekleri açar ve sümbülленir. Ve berzah âleminde parlak, hoş, sevimli birer manzara haline gelir.

İkinci Kâr: Cennet gibi bir karşılık verilir.

Üçüncü Kâr: Her uzvun ve kabiliyetin kıymeti, birden bine çıkar.

Mesela, akıl bir âlettir. Eğer onu Cenâb-ı Hakk’a satmayıp nefis hesabına çalıştırırsan, öyle uğursuz, sıkıntı veren ve insanı rahatsız eden bir âlet olur ki, geçmiş zamanın hazin elemlerini ve gelecek zamanın korkutucu hallerini senin şu biçare başına yükler. Uğursuz ve zararlı bir âlet seviyesine iner. İşte bunun içindir ki, Allah’a isyan eden bir insan, aklın verdiği sıkıntıdan ve rahatsızlıktan kurtulmak için çoğunlukla ya sarhoşluğa ya da eğlenceye sığınır. Eğer Hakiki Mâlik’ine satılsa ve O’nun hesabına çalıştırılırsa akıl öyle tılsımlı bir anahtar olur ki, şu kâinattaki sayısız rahmet hazinesini ve hikmet definesini açar. Böylece sahibini ebedî saadete hazırlayan Rabbanî bir kılavuz derecesine çıkar.

Mesela, göz bir uzuvdur ki, ruh bu âlemi o pencereden seyrederek. Eğer onu Cenâb-ı Hakk’a satmayıp nefis hesabına çalıştırırsan; geçici, devamsız bazı güzellikleri, manzaraları seyrederek şehvete ve nefsin heveslerine arsız bir hizmetkâr olur.

Eğer her şeyi gören Sâni’ine satarsan, O’nun hesabına ve izni da-iresinde kullanırsan o zaman göz, şu büyük kâinat kitabının okuyucusu, şu âlemdeki Rabbanî sanat mucizelerinin bir seyircisi ve yeryüzü bahçesindeki rahmet çiçeklerinin mübarek bir arısı mertebesine çıkar.

Mesela, dildeki tat alma duyusunu Fâtır-ı Hakîm'ine satmayıp nefis hesabına, miden için çalıştırsan, o vakit midenin ahırına ve fabrikasına bir kapıcı seviyesine iner, kıymeti düşer. Eğer Rezzak-ı Kerim'e satarsan, o tat alma hissi ilahî rahmet hazinelerinin mahir bir nezaretçisi ve Samed Yaratıcının kudret sofralarının şükreden bir müfettişi rütbesine yükselir.

İşte ey akıl, dikkat et! Uğursuz bir âlet nerede, kâinatın anahtarı nerede? Ey göz, güzel bak! Adi, arsız bir adam nerede, kâinat kitabının ilim sahibi bir seyircisi nerede? Ve ey dil, iyi tat! Bir kapıcı ve bir fabrika yasakçısı nerede, Cenâb-ı Hak'ın hususi rahmet hazinesinin nezaretçisi nerede?..

Bunlar gibi başka âletleri ve uzuvları da kıyaslarsan, hakikaten müminin cennete lâıyk ve kâfirin cehenneme müstahak bir mahiyet kazandığını anlarsın. Onların öyle bir kıymet almalarının sebebi, müminin imanı ile Hâlık'ının emanetini O'nun adına ve izni dairesinde kullanması; kâfirin ise emanete hıyanet edip onu nefis-i emmare³ hesabına çalıştırmasıdır.

Dördüncü Kâr: İnsan zayıftır, belâları çok; fakirdir, ihtiyacı pek fazla; acizdir, hayat yükü pek ağır... Eğer Kadîr-i Zülcelâl'e dayanıp tevekkül etmezse, O'na güvenip teslim olmazsa vicdanı daima azap içinde kalır. Neticesiz zahmetler, elemeler, üzüntüler onu boğar; ya sarhoş ya da canavar eder.

Beşinci Kâr: Zevk ve keşif ehli, bu husuta söz sahibi olan ve bizat şahitliklerine dayanan zâtlar, bütün o uzuv ve âletlerin ibadetinin, tesbihatının ve o yüksek ücretlerin, en muhtaç olduğu bir zamanda, sana cennet yemişleri suretinde verileceğinde ittifak etmişlerdir.

İşte bu beş mertebe içindeki kârlı ticareti yapmazsan, şu kârlardan mahrum kalmanın yanında, beş derece zarar içinde zarara düşeceksin.

Birinci Zarar: O kadar sevdiğin mal ve evlat, taparcasına bağlandığın nefsin ve heveslerin, tutkun olduğun gençlik ve hayat ziyan olup gidecek; günahlarını, elemelerini boynuna yükleyip elinden çıkacaklar.

İkinci Zarar: Emanete hıyanetin cezasını çekeceksin. Çünkü en kıymetli âletleri en kıymetsiz işlerde kullanıp nefisine zulmettin.

³ **Nefs-i emmare:** İnsanı daima kötülüğe sevk eden nefis.

Üçüncü Zarar: Bütün o kıymetli maddî-manevî donanımını hayvanlıktan çok aşağı bir seviyeye düşürüp ilahî hikmete iftira ve zulmettin.

Dördüncü Zarar: Acizliğin ve fakrın ile beraber,⁴ o pek ağır hayat yükünü zayıf beline yükleyip yok oluş ve ayrılık sillesi altında daima feryat edeceksin.

Beşinci Zarar: Sana ebedî hayatın esaslarını ve ahiret saadeti için gerekli olan şeyleri elde etmen için verilen akıl, kalb, göz ve dil gibi Rahman'ın güzel hediyelerini, cehennem kapılarını açacak çirkin bir surete çevirmektir.

O halde, şimdi bu emaneti satmaya bakacağız. Acaba o kadar ağır bir şey midir ki çokları satmaktan kaçıyor? Hayır, asla! Hiç öyle ağırlığı yoktur. Zira helâl dairesi geniştir, keyfe kâfi gelir. Harama girmeye hiç lüzum yoktur.⁵ Allah'ın farz kıldığı şeyler ise hafif ve azdır. Allah'a kul ve asker olmak öyle lezzetli bir şereftir ki, tarif edilemez.

Öyleyse bir asker gibi yalnız Allah namına başlamalı, işlemeli ve Allah hesabına vermeli, almalı, O'nun izni ve kanunu dairesinde hareket etmeli, sükûnet bulmalı... Kusur işleyince de istiğfar etmeli:

“Ya Rab! Kusurumuzu affet, bizi kendine kul kabul et, emanetini geri alma zamanına kadar bizi emanette emin kıl. Âmin!..” diyerek O'na yalvarmalı.

⁴ Bkz. Fâtır sûresi, 35/15.

⁵ “Allahım, haramına karşı helâlinle bana kifâyet et.” anlamındaki dua için bkz. Tirmizî, *deavât* 110; *Müsned*, 1/153.